

ІЗ КОГОРТИ СЛАВЕТНИХ: ІВАН СИНІЦЯ

Іван Іванович Синиця (1943-2018 роки життя) – яскравий представник музичного мистецтва й освіти Чернігівщини. Він посів чільне місце в ряду видатних діячів культури України на зламі ХХ-ХХІ століть, що ствердила багатовекторна творчість Синиці-педагога, баяніста, оркестрового диригента, фольклориста, композитора.

Знайомство з творчим шляхом митця є на часі в контексті дослідження музичних традицій славетних уродженців Чернігівщини, особно, Марії Заньковоцької, Федора Проценка, Левка Ревуцького, Григорія Верьовки, творчість яких зароджувалась в родинному колі й продовжувалася в різножанрових формах діяльності в подальшому житті.

Враження дитинства, набуті Іваном в рідній Киселівці Менського району Чернігівщини від художніх полотен діда, чарівного голосу мами, гри на гармошці тата, визначили спектри його творчості. Як родинні реліквії нині зберігають діти, онуки пейзажі І. Синиці, в минулому випускника художнього відділення Училища м. Хуст на Закарпатті. З гармошкою батька 5-ти річний Іван був нерозлучний в роки навчання в Ніжинському училищі культури і мистецтв (з 2018 р. Коледж) ім. М. Заньковоцької, а після служби в армії – з баяном на оркестровому факультеті Київського інституту культури. Почуті від мами пісні стали поштовхом до проведення по області у 1975-1981 рр. подружжям Івана й Ольги Синиць фольклорних експедицій. Записи пісень виконавиць з Новгород-сіверського, Менського, Носівського, Корюківського, Ріпкинського, Варвинського районів продовжували давню традицію митців України зберігати зразки музичного фольклору. Як перший біограф І. І. Синиці засвідчую, що на кожен з понад 300 зразків, що містяться в рукописах його архіву, зроблено паспортизацію: рік, місце запи-

су. Саме ті пісні стали основою репертуару заснованого подружжям Синиць 1981 р. на базі вище названого Коледжу студентського фольклорно-сценічного гурту «Народна криниця», а створене ним хорове багатоголосся в обробках народних пісень зачарувало слухачів на виступах у Польщі, Німеччині, Росії, Білорусі, Литві, Латвії, Естонії.

Незабутній Маєстро А. Т. Авдівський у 1998 р. на концерті гурту в Ніжині схвилю-

ванню сценічно-артистичної культури виконавців, набуттю навичок вокально-хорової роботи з колективом допомогли, зі слів дружини Ольги, їх присутності на репетиціях у диригентів, особно, В. Іконника в Національній філармонії, С. Турчака – Національній опері, А. Авдівського в Національному Хорі ім. Г. Верьовки.

Основу репертуару гурту становили в аранжуванні І. Синиці пісні весняного циклу «Ой весно, весно, да весняночка», «Вийди, вийди Іванку»; літнього: «Сію редьку чепурненько». Створені за матеріалами фольклорних експедицій театральньо-обрядові дійства «Ой на Купало», «Масляна», «Весілля» мають великий успіх у глядачів України, за межами держави.

Слова А. Авдівського були пророчими для «Народної криниці» – лауреата всеукраїнських, міжнародних фольклорних конкурсів, фестивалів, кількістю 70, як-от: «Сонячні кларнети» (Київ, 1993 р.), «Дружба» (смт Сінківка (1993, 1995, 2003, 2007); «Спадщина» (Ковель, 1994), «Красная горка» (Брянськ, Росія, 1996, 1998), Огляду народної творчості (Київ, 1999), «Кролевецькі рушники» (Кролевець, 2002), «Вересаєве свято» (Сокожинці, 2003), «Обереги України» (Кролевець, 2005), «Сорочинський ярмарок» (Маарду, Тарту Естонії, 2007); «Купальські зорі» (Херсон, 2007-2009), «Поліське коло» (Чернігів, 2011), «Господарський собор» (Сербія, Лепосавичи, 2011); Білорусія (Клічев, 2012), «Зірковий тріумф» (Вінниця, 2015), гастролі у Польщі (Бочкі, Бельськ, Білосток, 2016). Участь у них збагачує досвід студентів, згодом – керівників художньої самодіяльності.

Професійному зростанню студентів-баяністів класу Синиці-педагога сприяли творча інтуїція, натхненне ставлення до студентів усі 44 роки музично-педагогічної праці, в яких були й 10 літ диригента

вано промовив: «Бережіть як зіницю ока цей колектив». Актуальність вислову видатного диригента безперечна в контексті поширення на сучасній концертній естраді України, за межами держави національних пісенних скарбів, залучення студентської молоді до автентичного фольклору рідного краю.

Популяризації гурту нині сприяє син-музиканта Руслан Іванович, викладач-вокаліст Коледжу, дослідник творчості гурту «Народна криниця», незмінний учасник його інструментальної (флейта) групи. А форму-

оркестру народних інструментів Коледжу, котрому він аранжував насичені темброво-регістровими барвами, народно-підголосковою поліфонією загальновідомі «Не щибечи соловейко», «Роде наш красний», «Зайчику, братчику».

В ряду цікавих фактів популярності творів І. І. Синиці пісні на слова М. Самка «Древній Ніжине», що обрана організаторами щорічного, з 1993 р., ніжинського Покровського ярмарку його символом, та «Пливий віночку», яка полонила журі міжнародного фольклорного конкурсу 2004 р. в Єгипті.

Наведені приклади із творчого шляху митця сповнені натхненням, джерелом якого ставали музика і живопис, види мистецтва якнайближчі до його світосприйняття й світогляду від самого дитинства й впродовж життя, тісно пов'язаного із Ніжином.

Педагогічна робота, фольклорні експедиції, концертно-виконавська діяльність були могутнім імпульсом для творчого натхнення Синиці-композитора, чому сприяли факультативні заняття з композиції у класі Ю. І. Шамо на оркестровому факультеті Інституту. Жанровий спектр творів І. Синиці, з 1984 р. – члена Асоціації композиторів Національної всеукраїнської музичної спіл-

ки, розмаїтий. У 1980–90-х роках ХХ ст. ним написані солоспіви, сакральні хори на канонічні тексти, хорові обробки народних пісень, аранжування для народного інструментального ансамблю. Наповнені особливими образно-емоційними відчуттями та емоціями завдяки творчій інтуїції солоспіву І. Синиці, осібно, на вірші М. Самка про батьківський поріг «Ой лелеки, лелеченьки», «Козацький шлях»; fuga «За Україну» на сл. М. Вороного, присвячена пам'яті героїв Крут; про сирітську долю «Летить галка через балку», «Заспівай мені, мамо» на сл. В. Шишкова; про кохання «Відігрій мою душу» на сл. Ст. Маринчика, «Чи може жінка без любові» на сл. Л. Жмуренко. У такому контексті творів автора простежуються сталі традиції камерно-вокальної творчості українських композиторів, особливості національного світогляду, ментальність українців. Світські вокальні, хорові твори, церковні піснеспіви містяться в збірках: «Літургійні та церковні піснеспіви» (2001 р.), «Україно, твоєхні, солов'їно!» (2005), «Церковні піснеспіви дванадесятих свят» (2006) й викликають почуття власної значущості, гордості за рідне місто, Чернігівщину, Україну. Вони – результат плідної виконавської, диригентської та фольклористичної діяльності митця у царі-

ні пісенно-хорової творчості, обізнаності у жанрах сучасної української ліричної пісні, духовної академічної та сакральної хорової, інструментальної музики.

І саме в Ніжині, якому І. І. Синиця присвятив понад 50 літ життя, в жовтні 2019 р., за ініціативи громади, підтримці управління культури і туризму Мерії міста відбувся Перший регіональний фестиваль «Пливий віночку» імені І. Синиці. В ньому взяли участь ніжинські колективи, з якими працював митець: «Народна криниця», вокальний ансамбль «Осоння» Коледжу, зразковий дитячий хор «Сяйво» й педагоги-вокалісти музичної школи, церковний хор «Воскресіння» Кафедрального собору Всіх Святих Київського Патріархату УПЦ, хор ветеранів праці Будинку культури Ніжина, жіночий квартет районного Будинку культури м. Бобровиця.

У виступі Тетяни Бассак, начальника управління культури і туризму міста, стверджено щорічне проведення Регіонального фестивалю імені І. Синиці, з 2009 р. – заслуженого працівника культури України, творчість якого ушляхетлює рідну Чернігівщину.

ОЛЕНА КАВУННИК,

музикознавець доцент НДУ ім. М. Гоголя

